

" دانشگاه تهران "
دانشکده بهداشت

پایان نامه
برای دریافت درجه تخصص
در رشته : مدیریت بهداشت عمومی

موضوع : ارائه خدمات بهداشتی درمانی
از طریق شبکه جامع بهداشتی در استان چهارمحال و بختیاری در سال ۱۳۷۰

نگارش : دکتر مصطفی ملاند

سال تحصیلی : ۶۴ - ۱۳۶۳

۱۰۱۱۱

فصل اول :

مقدمه

هدف و اهمیت موضوع

روش تحقیق

بررسی وضع موجود

مشخصات منطقه ائی و جمعیتی

فصل دوم :

حجم خدمات بهداشتی درمانی و زمان ارائه خدمات در جمعیت استان دارد

مشخصات سنی و جنسی بر اساس ۱۰۰۰ نفر جمعیت استان دارد

حجم خدمات مورد نیاز جمعیت

– بهداشت ما در کودکان

– بهداشت مدارس

– تنظیم خانواده

– بازدید منازل

– واکسیناسیون

– درمان سرپایی

– تعداد تخت مورد نیاز

فصل سوم :

نیروی انسانی مورد نیاز

– خانه بهداشت

– مرکز بهداشتی درمانی

– مرکز بهداشت

– بیمارستان

فصل چهارم :

جمعیت تحت پوشش هر یک از واحدهای بهداشت و درمان

– خانه بهداشت

– مرکز بهداشتی درمانی

– مرکز بهداشت

– بیمارستان

فصل پنجم :

مشخصات شهرستانها و نیروی انسانی مورد نیاز

مشخصات استان چهارمحال و بختیاری

نتیجه گیری

محدودیتهای برنامه ارائه شده

خلاصه

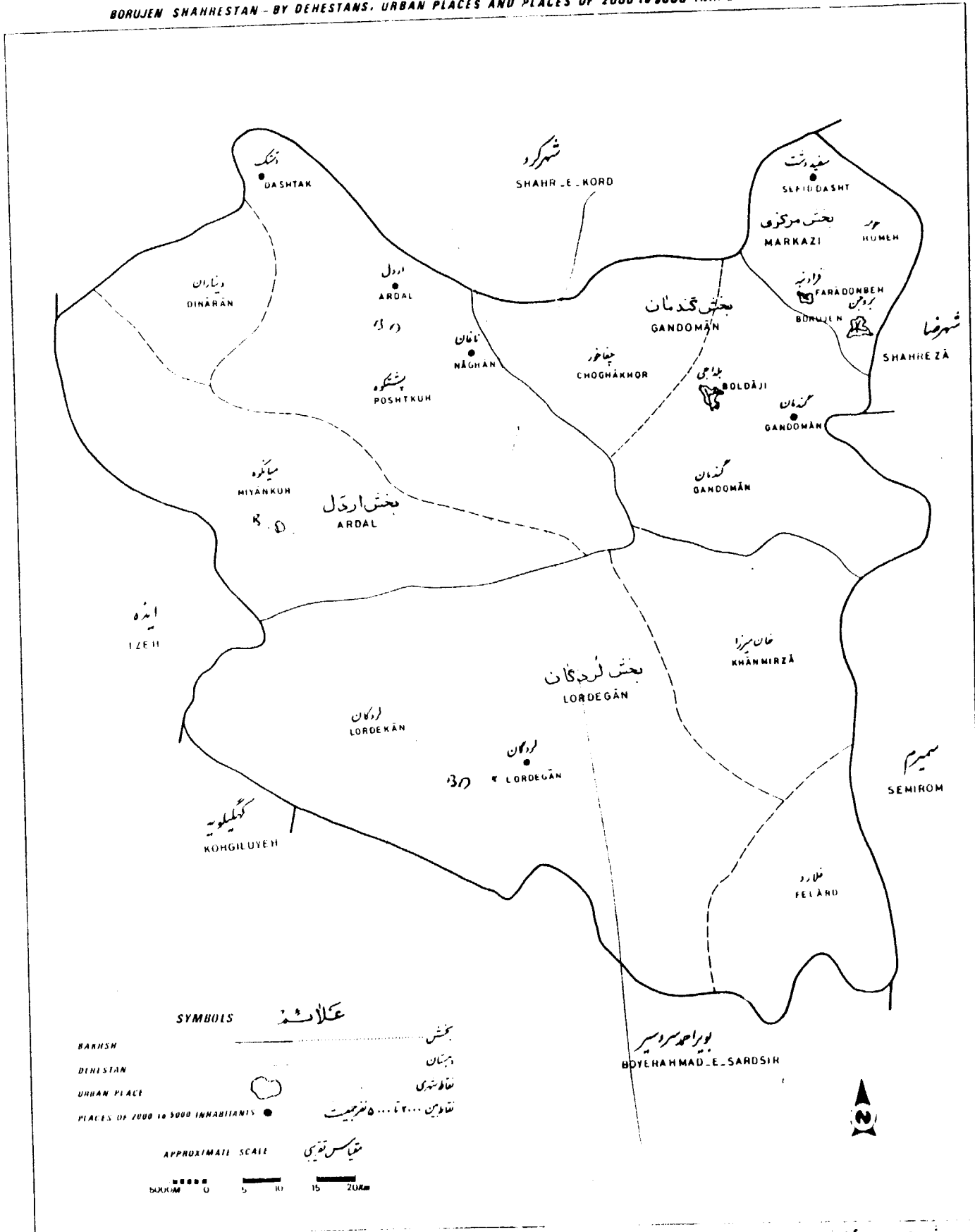
منابع و مأخذ

فهرست نقشه‌ها و جداول

- نقشه تقسیمات کشوری جمهوری اسلامی ایران به تفکیک استان در سال ۱۳۵۵
- نقشه استان چهارمحال و بختیاری به تفکیک شهرستان و بخش در شماره ۱۳۵۵
- نقشه شهرستان بروجن به تفکیک دهستانها - نقاط شهری و نقاط بین ۲۰۰۰ تا ۵۰۰۰
نفر جمعیت، سرشماری ۱۳۵۵
- نقشه شهرستان شهرکرد به تفکیک دهستانها - نقاط شهری و نقاط بین ۲۰۰۰ تا ۵۰۰۰
نفر جمعیت، سرشماری ۱۳۵۵
- جدول شماره ۹ - توزیع سنی ۱۰۰۰ نفر جمعیت در گروه‌های سنی بر اساس سرشماری
سال ۱۳۵۵ به تفکیک شهرستان و روستا
- جدول شماره ۱۰ - خصوصیات جمعیتی در ۱۰۰۰ نفر جمعیت بر اساس سرشماری عمومی
سال ۱۳۵۵ به تفکیک مناطق شهری و روستا
- جدول شماره ۱۱ - حجم خدمات مختلف مورد نیاز در جمعیت استان در نقاط شهری
و روستایی
- جدول شماره ۱۲ - زمان مورد نیاز جهت خدمت رسانی به جمعیت استان در در سطحی
یکسال
- جدول شماره ۱۳ - پرسنل مورد نیاز یک بیمارستان دارای ۳۲۰ تخت
- جدول شماره ۱ - توزیع جمعیت در گروه‌های سنی و جنسی در مناطق روستایی
استان چهارمحال و بختیاری
- جدول شماره ۲ - توزیع جمعیت در گروه‌های سنی و جنسی در مناطق شهری استان
چهارمحال و بختیاری
- جدول شماره ۳ - تخمین جمعیت شهری و روستایی استان چهارمحال و بختیاری
بر اساس سرشماری سال ۱۳۵۵
- جدول شماره ۴ - نوع خانوار و جمعیت در استان چهارمحال و بختیاری بر اساس
سرشماری سال ۱۳۵۵
- جدول شماره ۵ - توزیع جمعیت و خانوار در شهرستانهای استان چهارمحال و بختیاری
و بختیاری بر اساس سرشماری سال ۱۳۵۵
- جدول شماره ۶ - اسامی نقاط بین ۵۰۰۰ نفر در شهرستان بروجن و شهرکرد
بر اساس سرشماری سال ۱۳۵۵

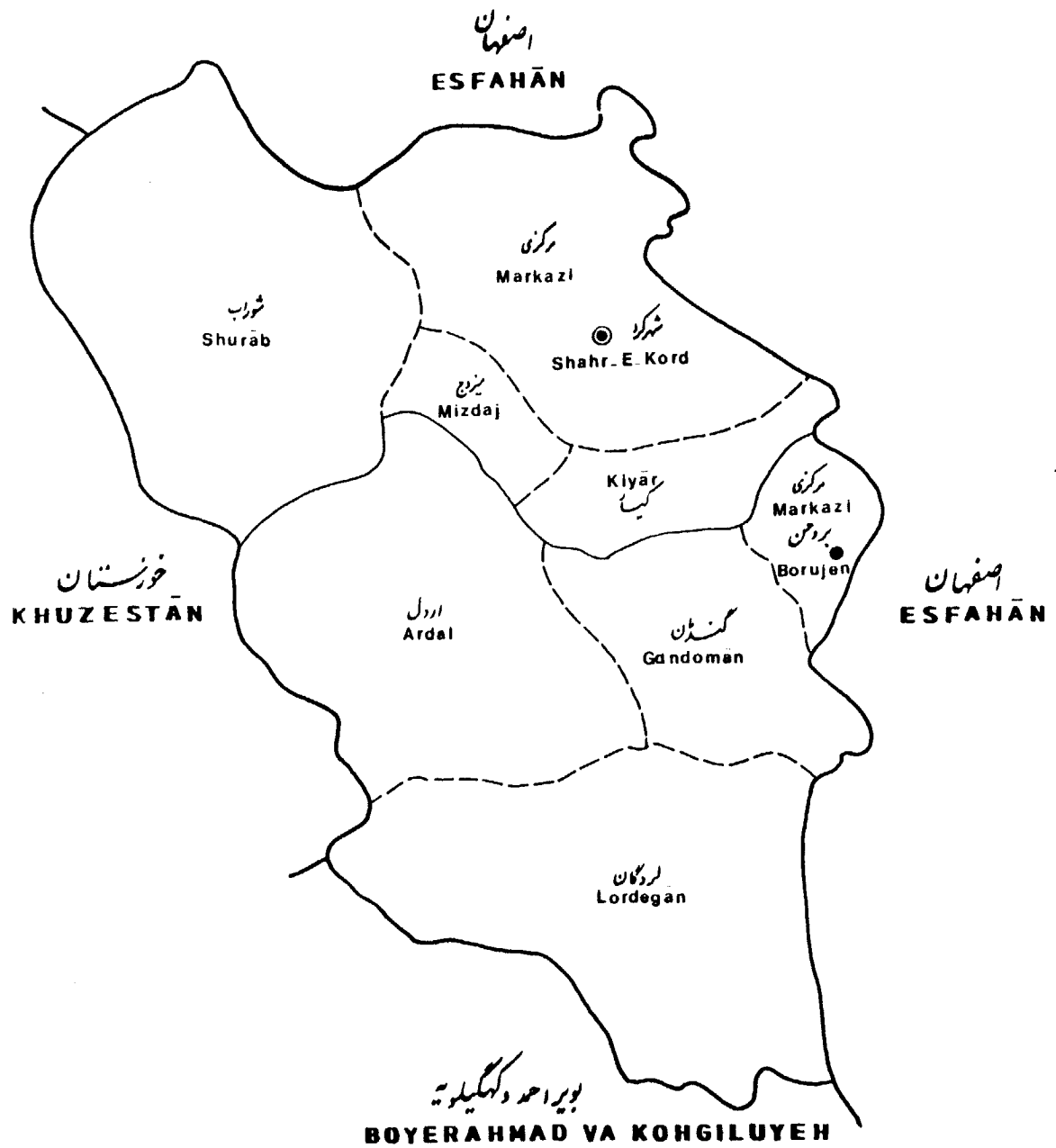
- جدول شماره ۷ - تاسیسات درمانی استان چهارمحال و بختیاری
- جدول شماره ۸ - پزشک و دندان پزشک در استان چهارمحال و بختیاری در سال ۱۳۵۸
- جدول شماره ۱۴ - پیش بینی جمعیت هریک از دهستانها در شهرستانهای بروجن و شهرکرد
- در سال ۱۳۷۰
- جدول شماره ۱۵ - توزیع جمعیت در دهستانهای شهرستان بروجن بر اساس سرشماری ۱۳۵۵
- جدول شماره ۱۶ - تعداد خانه‌های بهداشت مورد نیاز در شهرستان بروجن
- جدول شماره ۱۷ - مشخصات خانه‌های بهداشت دهستان پشتکوه شهرستان بروجن
- جدول شماره ۱۸ - " " " " " " پشتکوه " "
- جدول شماره ۱۹ - " " " " " " چغاور و حومه " "
- جدول شماره ۲۰ - " " " " " " خانمیرزا " "
- جدول شماره ۲۱ - " " " " " " دیناران و فلارد " "
- جدول شماره ۲۲ - " " " " " " گندمان " "
- جدول شماره ۲۳ - " " " " " " لردگان " "
- جدول شماره ۲۴ - " " " " " " لردگان " "
- جدول شماره ۲۵ - " " " " " " میانکده " "
- جدول شماره ۲۶ - مشخصات مراکز بهداشتی درمانی شهرستان بروجن
- جدول شماره ۲۷ - " " " " " " " " " " " "
- جدول شماره ۲۸ - " " " " " " " " " " " "
- جدول شماره ۲۹ - " " " " " " " " " " " "
- جدول شماره ۳۰ - " " " " " " " " " " " "
- جدول شماره ۳۱ - " " " " " " " " " " " "
- جدول شماره ۳۲ - نیروی انسانی پزشکی مورد نیاز مراکز بهداشتی درمانی شهرستان بروجن
- جدول شماره ۳۳ - برآورد نیروی انسانی مورد نیاز مراکز بهداشت شهرستان بروجن
- جدول شماره ۳۴ - نیروی انسانی پزشکی مورد نیاز شهرستان بروجن
- جدول شماره ۳۵ - " " " " " " " " " " " "
- جدول شماره ۳۶ - توزیع جمعیت در دهستانهای شهرستان شهرکرد
- جدول شماره ۳۷ - تعداد خانه‌های بهداشت مورد نیاز در شهرستان شهرکرد

نقشه شهرستان بروجن بکلیک دهستانان تقاطعی و تقاطعین ۲۰۰۰ تا ۵۰۰۰ نفر جمعیت (سرشماری آبان ماه ۱۳۵۵) (۱۳۵۵)
 BORUJEN SHAHRESTAN - BY DEHESTANS, URBAN PLACES AND PLACES OF 2000 to 5000 INHABITANTS, November 1976



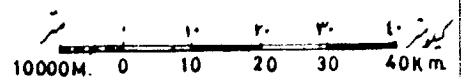
Large scale maps of this shahrestan showing dehestans, places and roads at the time of the National Census of Population and Housing, November 1976, may be purchased from the Statistical Centre of Iran

نقشه کلان مقیاس شهرستان بروجن، دهستانها، نقاط و راهها در زمان سرشماری جمعیت و مسکن، نوامبر ۱۳۵۵، می‌تواند از مرکز آمار و سرشماری ایران خریداری شود.



SYMBOLS علامت

- Ostan Center ● مرکز استان
- Shahrestan - Center ● مرکز شهرستان
- International - Boundary ————— مرز کشور
- Ostan - Boundary ————— حدود استان
- Shahrestan - Boundary ————— حدود شهرستان
- Bakhsh - Boundary - - - - - حدود بخش



۲۲	کلاسگاه دهنه ، صمیه و سرخ آب	۷۱۹۱ دیگر امور کنکلی حمل و نقل	۹۳۱۰ خدمات آموزشی
		۷۱۹۲ انبارداری	۹۳۲۰ موزسات علمی و پژوهشی
۲۳	کلاسگاه دهنه ، صمیه و سرخ آب	۷۲ ارتباطات و مطابرات	۹۳۳۱ خدمات پزشکی و دندانپزشکی
			۹۳۳۲ خدمات دامپزشکی
			۹۳۴۰ موزسات رفاهی
	گروه عمده ۵- ساختمان	۷۲۰۰ ارتباطات و مطابرات	۹۳۵۰ ایجاد پناهگاه و جمعیت های مسعی ، خریداری و نقلی
			۹۳۹۱ سازمانهای مذهبی
			۹۳۹۹ خدمات اجتماعی گروه بندی سده در جای دیگر

گروه عمده ۸- خدمات مالی و بیمه ، ملکی و تجارتي

۵۰	ساختمان		۹۴ خدمات فرهنگی و تفریحی
۵۰۰۰	ساختمان		
	گروه عمده ۶- فروش ، هتلداری ، رستوران و کافه داری		
		۸۱ موزسات مالی	۹۴۱۱ تولید هبل های سیمانی
		۸۱۰۱ موزسات پولی	۹۴۱۲ پخت و پز و سایر هبل های سیمانی
		۸۱۰۲ دیگر موزسات مالی	۹۴۱۳ زاد و بود و سایر امور
		۸۱۰۲ خدمات مالی	۹۴۱۴ نشان و خدمات مالی
	عمده فروشی		۹۴۱۵ سوسندگان و آهنگ سازان و دیگر خدمات سفارشی گروه بندی
	عمده فروشی	۸۲ بیمه	سده در جای دیگر
	خرده فروشی	۸۲۰۰ بیمه	۹۴۲۰ کما بخانه ها ، موزه ها و دیگر خدمات فرهنگی گروه بندی سده
			در جای دیگر
	خرده فروشی		۹۴۹۰ خدمات تفریحی گروه بندی سده در جای دیگر
		۸۳ خدمات ملکی و تجارتي	۹۵ خدمات تحصی و خانگی
		۸۳۱۰ خدمات ملکی مستقلی	۹۵۱۱ تعمیر کف و دیوار دیگر کالاهای چرمی
۶۳	هتل ، مهمانخانه ، کافه و رستوران	۸۳۲۱ خدمات حقوقی	۹۵۱۲ تعمیر و سایر امور خانگی
		۸۳۲۲ خدمات حسابداری ، حسابرسی و مدیریت	۹۵۱۳ تعمیر و سایر امور فنی و موزسات
۶۳۱۰	کافه و رستوران	۸۳۲۳ خدمات استخراج و آماده سازی داده ها و اطلاعات	تعمیرات و جواهر
۶۳۲۰	مهمانخانه و پاسیو	۸۳۲۴ خدمات فنی ، معماری و مهندسی	تعمیرگاه های گروه بندی سده در جای دیگر
		۸۳۲۵ خدمات سیمانی	۹۵۲۰ رجسوتی ، حسکتی و رگرزی
		۸۳۲۹ دیگر خدمات تجارتي (بجز اجاره دادن ماشینها و تجهیزات)	۹۵۲۰ خدمات خانگی
	گروه عمده ۷- حمل و نقل ، انبارداری ، ارتباطات و مطابرات	گروه بندی سده در جای دیگر	۹۵۹۱ آرایسگاه و سایر رسانی
		۸۳۳۰ اجاره دادن ماشینها و تجهیزات	۹۵۹۲ مکانگاه
			۹۵۹۹ خدمات تحصی گروه بندی سده در جای دیگر

گروه عمده ۹- خدمات اجتماعی و تحصی

۷۱	حمل و نقل و انبارداری		۹۶ سازمانهای بین المللی و دیگر سازمانهای برومتری
			۹۶۰۰ سازمانهای بین المللی و دیگر سازمانهای برومتری
		۹۱ اداره امور عمومی و دفاعی	
		۹۱۰۰ اداره امور عمومی و دفاعی	
		۹۲ خدمات سالم سازی و بهسازی محیط	۹۷ فعالیتهای نامشخص
		۹۲۰۰ خدمات سالم سازی و بهسازی محیط	۵۰۰۰ فعالیتهای نامشخص
		۹۳ خدمات اجتماعی	۵۰۱۰ فعالیتهای اطهار سده

فصل اول

۱ - مقدمه و اهمیت موضوع

بررسیهایی که در مورد روشهای گوناگون ارائه هرچه بیشتر خدمات درمانی و بهداشتی در سطح کل جا معه ایران انجام گرفته است با مطالعات انجام شده در آذربایجان غربی به نتایج اساسی رسید. از علل گوناگونی که منجر به انتخاب شبکه ارائه خدمات بهداشت و درمان گردید می توان از پراکندگی جمعیت در سطح گسترده جغرافیائی، کمبود نیروی انسانی نام برد.

طرح نحوه توسعه خدمات پزشکی و بهداشتی در ایران (طرح آذربایجان غربی) که نگارنده مستقیماً "در آن به عنوان محقق در بخش مطالعات جمعیتی و اپیدمیولوژیک شرکت داشته و عوامل با زدا رنده و امکانات گسترش شبکه را به عینه دیده است، تجربه بسیار مفیدی جهت گسترش طرح شبکه در کل کشور بوده است. پژوهشگر سعی نموده که با بکارگیری دست آوردهای طرح آذربایجان و با استفاده از اطلاعات و آمار موجود در باره استان چهارمحال و بختیاری طرح قابل اجرائی در زمینه عرضه خدمات بهداشتی درمانی برای این منطقه تهیه نماید.

۲ - هدف

با توجه به پائین بودن سطح بهداشت و درمان و کلاً "نیازهای اساسی جمعیت ساکن در منطقه استان چهارمحال و بختیاری و با توجه به اولویت قراردادن مناطق محروم توسط دولت در شرایط فعلی لزوم طرحها و پیشنهادات، امروز بیش از گذشته احساس می شود.

پراکندگی جمعیت در سطح کشور و بالاخص در این استان مشکلات دسترسی به بسیاری از روستاها به علت کمبود راههای قابل استفاده، لزوم ارائه خدمات بهداشت و درمان را از طریق گسترش شبکه جامع بهداشتی ایجاب می نماید. تا بتوان حداقل امکانات بهداشتی و درمانی را با حداکثر بازده و بدون به هدر رفتن نیروی انسانی و مالی در اختیار اهالی قرارداد.

هدف از پژوهش برنامه ریزی و پیشنهاد خدمات بهداشتی درمانی مورد نیاز منطقه چهارمحال و بختیاری برای سال ۱۳۷۰ می باشد بنحوی که بتوان از طریق شبکه

جامع بهداشتی درمان خدمات لازم را تا دورترین و کم جمعیت ترین واحدهای جمعیتی استان گسترش داد.

۳ - روش بررسی و مطالعه

اساس و روشهای مورد استفاده در این برنامه ریزی با استفاده از طرح ارائه شده در استان آذربایجان غربی بوده است. علاوه بر استفاده از تجارب طرح آذربایجان غربی و با استفاده از اسناد و مدارک و اطلاعات که عمدتاً "توسط مرکز آمار ایران در مورد خصوصیات جمعیتی تهیه گردیده است برنامه ریزی انجام گرفته است.

به علت علاقمندی و حضور فعال درست در اجرای طرح آذربایجان غربی افق دید پژوهشگر نسبت به امر برنامه ریزی کوچک و در محدوده اوراق و اسناد کتابخانه نبوده است. چرا که به عینه پیشرفت، دستاوردها و مشکلات طرح را لمس کرده و سعی نموده است در طرح خیرحتی المقدور مورد استفاده قرار دهد.

با همکاری در طرح تحقیقاتی بهداشت و درمان در روستاهای چهارمحال و بختیاری شناختی از خصوصیات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی استان چهارمحال و بختیاری توسط پژوهشگر حاصل گردیده است.

بطور خلاصه برنامه پیشنهادی حاصل بررسیهای کتابخانه‌ای و تحارب دست آمده از طرح آذربایجان و نتایج مرحله اول طرح چهارمحال و بختیاری می باشد.

اساس و روشهای مورد استفاده در این برنامه ریزی با استفاده از طرح تحقیقاتی "نحوه توسعه خدمات پزشکی و بهداشتی در ایران" خدمات بهداشتی در استان آذربایجان غربی منابع اطلاعات مرکز آمار ایران در مورد خصوصیات جمعیتی و طرح تحقیقاتی بهداشت و درمان در روستاهای چهارمحال و بختیاری.

نگارنده خود می توان پژوهشگر در هر دو طرح آذربایجان غربی و چهارمحال و بختیاری بعنوان محقق شرکت داشته و در جمع آوری اطلاعات و شناخت خصوصیات اجتماعی اقتصادی، فرهنگی این دو استان در کنار تیم تحقیقاتی فعالانه حضور داشته است.

نحوه اجرای طرح در استان چهارمحال و بختیاری با توجه به هدف طرح و ویژگیهای جغرافیائی استان که از دو قسمت دشت و کوهستان تشکیل شده اقدام به انتخاب ۱۱ قریه کوهستانی با جمعیت ۳۴۴۳ نفر و ۵ قریه واقع در دشت با جمعیت ۵۶۰۱ نفر در این رانندوم انتخاب گردید. جمعیت کل بررسی شده ۹۵۴۷ نفر شامل ۴۴۱۹ زن و ۴۶۲۸ مرد می باشد.

ارکلیه این جمعیت بوسیله پرسشنامه مخصوصی مواجه بعمل آمد. در این مورد آموزش لازم به پرسشگران داده شد و بعداً "از محیط زیست و محل سکونت اهالی منطقه بازدید بعمل آمد و از ۱۰ جمعیت تحت مطالعه بطریق اولی و دوم توسط پزشک معاینات بالینی صورت گرفت و در مرحله بعد از ۱۰ افراد معاینه شده (بطریق اولی و دوم) آزمایشات پاراکلینیکی از خون، مدفوع، ادرار آنان انجام شد که هر مورد فرمهای مخصوصی داشته که توسط پرسشگر تکمیل میشده است.

نحوه اجرای طرح در استان آذربایجان غربی هم تقریباً "بهمین منوال منتهی در مقیاسی وسیع تراز لحاظ بعد جمعیتی بوده است.

با توجه به موارد بالا طرح پیشنهادی حاصل تجربیات شخصی و شرکت در دو طرح تحقیقاتی آذربایجان غربی و چهارمحال و بختیاری و مطالعات و بررسیهای کتابخانه‌ای با استفاده از منابع اطلاعاتی دانشکده بهداشت و مرکز آمار ایران، سرشماری سال ۱۳۵۵ و نشریات وزارت بهداشت در مرکز و ادارات کل بهداشتی استان چهارمحال و بختیاری حاصل گردیده است.

مشخصات منطقه‌ای و جمعیتی (وضع موجود)

کشور ایران با وسعت ۱۶۴۸۰۰۰ کیلومتر مربع گوناگونی شرایط جوی و موقعیت‌های مختلف جغرافیایی را در خود جای داده است. مناطق پرباران و رطوبی شمال در همان کشوری قرار دارد که صحاری وسیع کویر را در بر گرفته است.

رسمه کوه‌های مرتفع ایران و طبیعتاً "وضع جوی آن را به چند قسمت تقسیم کرده است. در شرق سلسله جبال زاگرس منطقه‌ای است که کوه و جلگه در جنوب استان اصفهان در کنار یکدیگر فرامی‌گیرند. استان چهارمحال و بختیاری به وسعت حدود ۱۴۸۰۰ کیلومتر^(۷) در صد از کل مساحت کشور را اشغال کرده است. ^(۵)

از شمال و شرق به استان اصفهان، از جنوب به استان کهگیلویه و بویراحمد و از مغرب به استان خوزستان محدود است. جمعیت استان چهارمحال و بختیاری بر اساس آخرین آمار سرشماری که در سال ۱۳۵۵ انجام گرفته ۳۹۴/۳۵۷ نفر بوده است. این جمعیت تقریباً ۱ درصد از کل جمعیت کشور در سال ۱۳۵۵ بوده است. در صد شهرنشینی رقم ۳۵/۶ در سال ۱۳۵۵ است. باید توجه داشت به علت فاصله زمانی نسبتاً طولانی که از سرشماری عمومی گذشته است و تغییرات و تحولات اساسی که صورت پذیرفته است، مسلماً "میزان شهرنشینی در منطقه مورد بحث تغییر یافته که دقیقاً قابل اندازه‌گیری نیست.

در آبانماه سال ۱۳۵۵ این استان دارای ۲ شهرستان، ۸ بخش، ۲۳ دهستان و ۸۶۵ آبادی دارای سکنه بوده است. از ۲۵۲/۵۲۶ نفر جمعیت بیشتر از ۱۰ سال ۱۱۷۷۹۶ نفر شاغل بوده‌اند. از این جمعیت ۳۹/۳ درصد در بخش کشاورزی اشتغال داشته‌اند. در آبانماه ۱۳۵۵ در این استان در هر اطاق بطور متوسط ۲/۱ نفر زندگی می‌کردند. این تعداد در نقاط شهری ۱/۸ و در نقاط روستایی ۲/۲ بوده است.

در این سال برابر ۲۰/۹ درصد از واحدهای مسکونی استان دارای آب لوله‌کشی و ۳۲/۶ درصد دارای برق بوده است. این نسبت برای واحدهای مسکونی دارای آب - لوله‌کشی در مناطق شهری و روستایی به ترتیب ۴۷/۳ و ۷/۴ درصد برای واحدهای مسکونی دارای برق به ترتیب ۷۸/۹ و ۸/۹ درصد بوده است.

در سال ۱۳۵۵ در شهرستان بروجن ۳ شهر و در شهرستان شهرکرد ۹ شهر جمعیت ۵۰۰۰۰ نفر وجود داشته است.

در سال ۱۳۵۵ استان چهارمحال و بختیاری شامل دوشهرستان بوده ولی
تعمیربندی جدید وزارت کشور این استان را به چهارشهرستان تبدیل نموده است ،
بدون اینکه هیچ تغییری در مرزهای استان پدیدآورد .
در بررسی حاضرکوشش شده تا با شناخت مناطق گوناگون با توجه به پراکندگی
روستاها برنامه ای جهت گسترش شبکه بهداشت و درمان این استان پیشنهاد شود .
مطالعه ای در جهت گسترش شبکه در استان آذربایجان غربی انجام گرفت و نتایج^(۴)
مثبت آن مستقیماً "به علت همکاری نزدیک پژوهشگر با این طرح مشاهده گردید ،
مسئله "پژوهش فعلی را از چهارچوب ذهن نگری و برنامه ریزی بدور از واقعیات
برکنار داشته است .
در جدا ولی در پی می آید مشخصات جامع ساکن در استان چهارمحال و بختیاری نشان
داده شده است .

جدول شماره ۱ - توزیع جمعیت در گروه‌های سنی و جنسی در مناطق روستایی استان
 چهارمحال و بختیاری (براساس سرشماری سال ۱۳۵۵)
 (۹)

جمع		زن		مرد		گروه سنی
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۱۹/۹	۵۰۴۹۰	۱۹/۳	۲۳۹۸۰	۲۰/۴	۲۶۵۱۰	۰ - ۴ سال
۱۷/۲	۴۳۶۵۱	۱۶/۶	۲۰۶۳۲	۱۷/۷	۲۳۰۱۹	۵ - ۹ سال
۱۲/۷	۳۲۲۸۱	۱۲/۲	۱۵۱۹۰	۱۳/۲	۱۷۰۹۱	۱۰ - ۱۴ سال
۹/۲	۲۳۳۰۴	۱۰/۰	۱۲۴۶۶	۸/۳	۱۰۸۳۸	۱۵ - ۱۹ سال
۷/۷	۱۹۵۲۵	۸/۹	۱۱۰۲۱	۶/۵	۸۵۰۴	۲۰ - ۲۴ سال
۱۰/۰	۲۵۴۱۳	۱۱/۱	۱۳۸۰۵	۸/۹	۱۱۶۰۸	۲۵ - ۳۴ سال
۸/۸	۲۲۳۳۰	۸/۸	۱۰۹۵۳	۸/۸	۱۱۳۷۷	۳۵ - ۴۴ سال
۷/۹	۲۰۰۳۶	۶/۹	۸۵۳۸	۸/۹	۱۱۴۹۸	۴۵ - ۵۴ سال
۳/۳	۸۳۰۴	۳/۰	۳۶۹۲	۳/۶	۴۶۱۲	۶۵ سال و بیشتر
۱۰۰	۲۵۴۰۸۵	۱۰۰	۱۲۴۱۷۳	۱۰۰	۱۲۹۹۱۲	جمع